

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע שמות תשפ"א

וַיִּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לִוִּי וַיִּקַּח אֶת בֵּת לִוִּי, מִי אֵלֶּה?

או כפטיש יפצץ סלע, מה פירוש?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

מי היו ההורים של משה רבנו? מהפסוקים המתארים את הולדתו ממש לא ברור. וז"ל הכתוב: "וַיִּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לִוִּי וַיִּקַּח אֶת בֵּת לִוִּי: וַתֵּהָרֵא אֵתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתַּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים" (שמות ב' א – ב).

הפירוט לשאלה נמצא רק בסוף פרשתנו, וז"ל הכתוב: "וַיִּקַּח עֲמֶרְם אֶת יוֹכָבֵד וּדְתָו לֹו לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לֹו אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת מֹשֶׁה וְשְׁנֵי חֵי עֲמֶרְם שְׁבַע וְשָׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה" (שם ו' כ).

רק חיבור שני המקורות הללו יחד נותן את התמונה הכוללת.

מדוע עניינים רבים בתנ"ך, מתבארים רק בדרך של צירוף פרשיות, המפוזרות במקומות שונים בתנ"ך? התנ"ך כולו, הוא ספר אחד המורכב מעשרים וארבעה ספרי משנה. לפיכך, התמונה במלואה תתברר רק מעיון בכל המקומות שבהם התנ"ך עוסק במאורע מסוים או ברעיון מסוים. חז"ל ביטאו רעיון זה גם בקביעה, כי דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר (ירושלמי ראש השנה פ"ג, ה"ה). ההופעה של נושא מסוים בכמה מקורות, מאפשרת להשוות ביניהם ולקבל העמקה נוספת וממד נוסף.

הנביא ירמיהו פתח פתח- להבנת התופעה, ואלו דבריו: "הֲלוֹא כֹה דִּבַּרְתִּי כְּאֵשׁ נֶאֱמָר: הִנֵּה וְכַפְטִישׁ יַפְצֹץ סֶלֶעַ" (כג, כט, עיינו גם שבת פח, ע"ב; סנהדרין לד, ע"א; ספרי במדבר פרשת בהעלותך, פיסקא קב ועוד). הנביא מבאר לנו שכיוון שמקור הדברים הוא אלוהי, לנו כבני אדם, בשר ודם אין אפשרות לקלוט את כל המסר השמימי בפעם אחת, ולכן הדיבור האלוהי מתפוצץ ומתפצל לכמה הופעות, מה שמאפשר לנו כבני אנוש לקלוט אותו.

כך מגדיר את התופעה התלמוד הירושלמי: "'שוא' [וְלֹא תַעֲנֶה בְרַעְף עַד שְׁאוֹ] (דברים ה, יז) ו'שקר' [וְלֹא תַעֲנֶה בְרַעְף עַד שְׁקָר] (שמות כ, יג), שניהם נאמרו בדיבור אחד, מה שאי אפשר לפה לומר ולא לאוזן לשמוע. 'זכור' [זִכְרוּ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ] (שם ח, י) ו'שמור' [שְׁמֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ] (דברים ה, יב), שניהם בדיבור אחד נאמרו, מה שאי אפשר לפה לומר ולא לאוזן לשמוע. ...וכן הוא אומר 'אחת דיבר אלהים (בדיבור) שתים זו שמעו(נו) תי' (תהילים סב, יב). וכתוב 'הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע' (ירמיהו כג, כט) (נדרים פ"ג, ה"ב).

התמונה המלאה מתקבלת רק בלימוד של כל ההופעות ביחד, השוואה ביניהן ואיחודן לתמונה שלמה.

הבנה מסוג זה בנויה על אמונת אומן שכל התנ"ך הוא ספר אחד גדול, שמקורו בשמים. חלקו הראשון – 'תורה', ניתן למשה בסיני מפי הגבורה. חלקו השני 'נביא' ניתן בנבואה לנביאי ישראל מיהושע ועד לחגי זכריה ומלאכי. חלקו השלישי נכתב ברוח הקודש, ונחתם עם סיום כתיבת מגילת אסתר. מאז אין להוסיף ואין לגרוע מספר זה, אפילו קוצו של יו"ד. המסר יכול להתפזר בתוכו על פני כל החלקים.

גם סיפור הולדתו של משה רבינו נשבר לרסיסים, עם נפילתו מגבהי מרומים למציאות גשמית ונתינתו לבני אדם שיצירתם מעפר וסופם לעפר.

כאמור, רק חיבור של החלקים יחד נותן לנו את הפתרון השלם. העיסוק בתורה מאפשר לאחות את השברים הגשמיים למציאות רוחנית אחת, שמקורה באל אחד יחיד ומיוחד.

נשוב ונדגיש, גם הסבר זה משתלב במערכה על האחדות, שהיא הבסיס לקיומנו והצלחתנו.

לע"נ חברי הנהלת 'ארץ חמדה'

לע"נ	לע"נ	לע"נ	לע"נ	לע"נ
מר שמואל וגב' אסתר שמש ז"ל י"ז בסיוון / כ' באב	לע"נ מר משה וסרצוג ז"ל כ' בתשרי תשפ"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל י' באייר תשע"א	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב י' בתמוז תשע"ד
לע"נ הרב אשר וסוון וסרטייל ז"ל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף	לע"נ ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	לע"נ מרת גיטה ור' אברהם קליין ז"ל ד' באב / י"ח באייר	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל ח' באייר תשע"ו
לע"נ חנה צדיק ע"ה נלב"ע י"ט בתשרי תשפ"א	לע"נ מרים שטרן ע"ה נלב"ע ה' באב תשע"ט	לע"נ מרת טובה גיטל בת שלמה זלמן גרינפלד ז"ל גיבורה, ניצולת שואה וצדיקה שהעמידה דור ישרים יבורך		

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת ה"ד

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

טענת שוכרים ששילמו דמי שכירות במזומן וכן שהם שילמו חשבונות עבור שוכרים אחרים במתחם 'ארץ חמדה גזית' פתח תקוה / מנחם אב תש"ף / תיק מס' 79135

דיינים:

הרב עקיבא כהנא, הרב אופיר שירה, הרב יוסף סוראני

המקרה בקצרה:

הנתבעים הם בני זוג ששכרו דירה למשך שנה מהנתבעים שהם בעלי הדירה, תמורת 3,400 ₪ לחודש. הנתבעים מסרו לתובעים 12 המחאות, אולם, מוסכם שעבור ששה חודשים הנתבעים שילמו במזומן וקבלו מהנתבעים את המחאות חזרה. שש המחאות נוספות הופקדו על ידי התובעים וחזרו מכל מיני סיבות. התובעים מבקשים דמי שכירות עבור ששה חודשים בסך 20,400 ₪.

הנתבעים טענו ששילמו במזומן עבור חודש אחד ולא קבלו את המחאה עבורו בחזרה. בנוסף הם טוענים טענות קיזוז נוספות: א. היו בדירה שתי סתימות, אשר הפתיחה שלהן עלתה להם 800 ₪. ב. הנתבע עשה עבודות חשמל עבור חברו של התובע ולא שולם עליה סך 1,600 ₪. ג. הם שילמו עבור תיקון בדוד המים החמים בדירה סך 700 ₪. ד. במתחם בו נמצאת הדירה, ישנן דירות נוספות שאין להם מוני מים וחשמל נפרדים, לפיכך, הנתבעים שילמו את חשבונות החשמל והמים עבור הדיירים האחרים ועל כך מגיע להם החזר בסך 5,800 ₪. ה. הם דורשים פיצוי עבור עוגמת נפש שהיתה להם מהמגורים בדירה.

התובעים הגיבו לטענות הנתבעים וטענו שלא שולם עבור חודש נוסף במזומן, בנוסף אין ראיות לגבי תיקון הסתימות והפלאנץ' בדוד ואילו היו בעיות התובעים היו מתקנים אותם בעצמם. לגבי עבודות החשמל שביצע הנתבע, טענו התובעים שאכן כך היה אולם שולם לנתבע מיד 300 ₪ כפי שביקש. לגבי תשלום חשבונות ארנונה, חשמל ומים עבור הדיירים האחרים, התובעים טענו שזה עניינו של הנתבע עם הדיירים האחרים, ואין לתובעים אחריות לכך. בין הצדדים נחתם חוזה ובו נקבע בית דין זה כבורר מוסכם, וכן חתומים על החוזה גם ערבים.

פסק הדין:

הנתבעים ישלמו לנתבעים את דמי השכירות במלואם בסך 20,400 ₪.

נימוקים בקצרה:

1. טענת הנתבעים ששילמו עבור חודש נוסף במזומן

בין הצדדים היתה מחלוקת האם שולם על חודש נוסף במזומן. ניתן ללמוד מהגמרא (בבא מציעא קב ע"ב - קג ע"א) שלאחר שהסתיימה תקופת השכירות, השוכר נאמן לומר שפרע את דמי השכירות. דין זה נכון גם כאשר יש שטר על השכירות (רמב"ם שכירות ז, ג, ושלחן ערוך חו"מ שיז, א).

אולם, במקרה שלנו סבר בית הדין שהשוכר לא נאמן לטעון פרעתי, משלושה נימוקים:

א. אילו היה משלם הוא היה מקבל בחזרה את המחאה. כפי שנכתב בסמ"ע (שיז, א) שכל זמן שהמשכיר מחזיק בשטר שנועד להבטיח את התשלום הוא נאמן שדמי השכירות לא נפרעו, כך גם נפסק בתיק 71003 על ידי בית דין זה.

ב. הנתבעים נתנו המחאות על מנת לתת עדיפות ראייתית למחזיק בהם, כפי שעולה מפסק דין 75020 של בית דין זה שהחזקת המחאה על ידי תובע מעבירה את נטל הראייה לצד השני.

ג. כיון שיש אפשרות גבייה של המחאה על פי החוק, המצאות השטר ביד התובע מהווה ראיה לטובת התובע, כפי שכתב בשו"ת הרשב"א המיוחסות, כב.

2. טענות הקיזוז של הנתבעים

בית הדין דחה את טענות הקיזוז של הנתבעים, משום שברור שהנתבעים התחייבו לשלם דמי שכירות ואין להם ראיות שהם נפטרו מחוב זה. הוא הדין גם במקרה זה בו הנתבעים טוענים טענות בוודאות ("בריי"), בעוד התובעים משיבים על חלק מהטענות (כגון, התיקונים בדירה) שאינם יודעים מה קרה ("שמא"). זאת, על פי מה שנפסק בשולחן ערוך (חו"מ עה, ט) שכאשר נתבע אינו יודע אם התחייב הוא פטור. במקרה זה, היישום של הדין הוא במקרה הפוך, בו לתובע יש ראיה על החוב, והוא אינו יודע האם הנתבע נפטר מהחוב.

3. טענה לזיכוי בגין עבודות חשמל

הצדדים הסכימו כי התבצעו עבודות חשמל בבית חברו של התובע, שהוזמנה על ידי התובע, והתובע התחייב לשלם עבורה. לטענת התובע הוא שילם 300 ₪ עבור כל העבודה, ולטענת הנתבע הובטחו לו 1,600 ₪, ולא שולם לו דבר. לפי ההלכה התובע הוא "כופר הכל", ולכאורה היה מקום לחייב את התובע בשבועת היסת. כיוון שכיום אין נשבעים לכאורה היה על בית הדין לעשות פשרה בגין השבועה כפי שמקובל (פתחי תשובה חו"מ יב, ג). אלא שבמקרה זה בית הדין חשב שאין מקום לפשרה כיוון שטענות אלה של הנתבעים לא עלו בעבר, אלא רק בשעת הדיון, ולכן יש להאמין לתובע.

4. תשלומי ארנונה מים וחשמל עבור הדיירים האחרים

הנתבעים טענו שהם שילמו תשלומי ארנונה חשמל ומים עבור הדיירים האחרים. לטענתם החיובים מוטלים על התובעים, ועליהם לנכות מחובם של הנתבעים את מה ששולם.

מוסכם שעל הנתבעים לא חלה חובה לשלם חשבונות על דירות אחרות, ואין ויכוח עובדתי על כך שהנתבעים שילמו עבורם (אף שהתובע אינו יודע האם אכן הדיירים האחרים החזירו לנתבעים את הכסף ששולם). המחלוקת בין הצדדים היא

בשאלה ההלכתית: האם על התובעים יש אחריות להחזיר לנתבעים את מה ששילמו, או שמא זו מחלוקת בין הנתבעים לבין שוכרי הדירות האחרות.

במקרה זה, החוזה בין הצדדים לא מתייחס כלל לשאלת תשלום חשבונות הארנונה, החשמל המים של הדיירים האחרים. כיוון שאין התייחסות לכך בחוזה, בית הדין סבר שיש לנהוג על פי החוק. לפי סעיף 326 לפקודת העיריות, אדם שמחזיק בנכס חייב בכל תשלומי הארנונה על נכס זה. לפיכך, התובע אינו צד למחלוקת שבין הנתבע לעיריות, משום שחובת התשלום אינה מוטלת עליו, ולכן טענת הנתבע שיש לקזז את תשלומי החשמל והמים נדחתה.

5. תשלומים עבור עגמת נפש מן השהות בדירה

הנתבעים לא הביאו ראיות למציאות שלטענתם גרמה את עוגמת הנפש ולכן בית הדין דחה את טענתם.

6. ערבים

הערבים חתמו על חוזה שיש בו תניית בוררות המסמיכה את בית הדין, ולכן החלטות בית הדין מחייבות גם אותם.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ח	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
---	---	--------------------------------	---	---

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות.
בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון,
מדיניות פסקלית ומוניטירית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה,
כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ו)

Enschede, Holland

אנסחדה, הולנד
שבט תשס"ד

שימוש בבית הספדים של בית קברות נוצרי

שאלה:

לקהילתנו בית עלמין, ובו גם אולם התכנסות להספדים. אולם זה נמצא כיום בסכנת התמוטטות, ועד שיתוקן יעברו לפחות כשנתיים. בינתיים נערכים ההספדים בחצר. כידוע, מזג האוויר בהולנד הנו קר, גשום או מושלג, ולאנשי הקהילה המבוגרים המשתתפים בהלוויה קשה מאוד לעמוד בחוץ במזג אוויר כזה, ויש חשש שלא יגיעו או שיחלו. בצמוד לבית העלמין היהודי ישנו בית קברות של גויים, שכבר אינו בשימוש לקבורה כי הוא מלא. בית קברות זה הנו בבעלות פרטית, ולא של כנסייה כלשהי. בבית קברות זה ישנו אולם מסודר, ובו גם חימום (צלבים שתלויים לפי דרישה ניתנים להסרה). שאלתי היא אם בשעת צורך או דחק, כשמזג האוויר קר, האם מותר לערוך שם הספדים? הדרך משם לבית העלמין היהודי אינה עוברת דרך בית הקברות הנוצרי אלא דרך רחוב מרחובות העיר.

תשובה:

- כיוון שמנהג הנוצרים להתפלל בשעת ההספד וההלוויה (גם לאותו האיש), נמצא שיש מקום להגדיר את אולם ההספדים כמקום תפילה, ואז אסור להיכנס לאולם זה כשם שאסור להיכנס לכנסייה¹.
- אם האולם אינו עומד לכך, אלא הוא משמש לדברים נוספים, רק שפעמים משתמשים בו לצורך הספד – מותר לקיים את ההספדים של הקהילה היהודית שם, ובתנאי שיסירו משם את הצלבים².

- ג. הפתרון לבעייתכם הוא אחת ההצעות הבאות, המסודרות לפי סדר עדיפותן:
1. לערוך את ההספדים באולם הסמוך לבית הכנסת של הקהילה, אבל לא בבית הכנסת עצמו³.
 2. לקנות את אולם ההספדים של הנוצרים. הקניין ייחשב כביטול עבודה זרה ויתיר את המקום בהנאה⁴.
 3. אם יש בצמוד או בסמוך חדרים נוספים, שאינם משמשים לתפילתם, מותר לערוך את ההספדים שלכם שם⁵.

- ¹ עיין בתשובות הקודמות ובהפניות שם לשו"ת "במראה הבזק". כמו כן עיין בשו"ת "אגרות משה" (יו"ד ג סי' קכט אות ו) לעניין איסור כניסה לכנסייה. שו"ת "פרי שדה" (ב סי' ד) מבאר שבית התפילה שלהם נחשב לבית עבודה זרה אף אם אין שם פסלים, ושו"ת "ציץ אליעזר" (יד סי' צא) אוסר גם כניסה למנזר, אף שאין בו צלמים. עוד עיין בשו"ת "בנין ציון" (א סי' סג) ובשו"ת "יביע אומר" (יו"ד סי' יא; יו"ד סי' יב).
- לא כתבנו בצורה החלטית שדין בית ההספד כדין כנסייה, מאחר שאולי יש לחלק ולומר שבית הספדים עיקרו להספד, והתפילה שבהספד היא עניין משני, כמו בית שהכניסו בו עבודה זרה ולא הוקצה לכך (שו"ע יו"ד סי' קמה סעי' ג), וצריך עיון אם יש מקום לחילוק זה. להלכה כתבנו לחומרה, על-פי המלצתו של הגר"נ גולדברג, מצד "הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה – זו המינות" (עבודה זרה יז ע"א).
- ² שו"ת "במראה הבזק" (ב תשובה נה). יש לבחון אפשרות זו היטב, ובייחוד אם האולם שייך לאדם פרטי.
- ³ ספר "כל בו על אבלות" (פרק ראשון סי' ז אותיות ב, יב).
- ⁴ הרמ"א (שו"ע יו"ד סי' קמו סעי' ח). ואין עצה לשכור את המקום, שכן מבואר בגמרא (עבודה זרה נג ע"ב) שאינו נחשב לביטול עבודה זרה אלא בזמן שהגוי מוציא את העבודה זרה מרשותו לצמיתות.
- ⁵ המחבר (שו"ע יו"ד סי' קנ סעי' א) פסק להלכה שיש מצווה להתרחק ארבע אמות ממקום עבודה זרה; אולם בהערת המהדיר על חידושי הריטב"א (עבודה זרה יא ע"ב, מהד' מוסד הרב קוק הערה 373) דייק מדברי הריטב"א שבמקום הפסד ממון מותר. ועיין בשו"ת "משנה הלכות" (ו סי' קלט) שלא התיר שימוש באולם הסמוך לכנסייה לצורך בחירות מהטעם הנ"ל. להלכה פסקנו לקולא על-פי עצתו של הרב נ"א רבינוביץ, מאחר שעצם הגדרת אולם ההספדים כמקום תפילה מסופקת, כפי שביארנו בהערה 1.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
דוד בן אורה שוקרי

ניר רפאל בן רחל ברכה
ישראל עמיחי בן לאה
רבקה רינה בת גרונה נתנה
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
משה בן שרה הכהן
מאירה בת אסתר

חדש – "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

